

LITERATURA V KONTEXTU TRANSMEDIÁLNÍCH VZTAHŮ

VLADIMÍR HEGER

HEGER, Vladimír: Literature in the Context of the Transmedial Relations, 2023, Vol. 5, Issue 1, pp. 44 – 49. DOI: 10.17846/CEV.2023.05.1.44-49.

ABSTRACT: Access to literature in the digital era is linked to the idea of intermediality and transmediality. We explain literature (in the form of books and texts) as a specific artistic medium. This study describes the relations between text and image in the work of U. Eco, W. G. Sebald and O. Tokarczuk in Czech literature.

KEYWORDS: Text. Image. Medium. Intermediality. Transmediality.

V době dominance digitálních médií se mění postavení literatury. Technologizace slova¹ je ve věku technické reprodukovatelnosti (Benjamin 2009, 299 – 326) doprovázena technologizací obrazů a hudby, které získávají v globalizované kultuře dominantní postavení. Hovoří se o vytěsňování textů a obratu k obrazu. Řečeno slovy L. Debraye: historická etapa logosféry, která je vyjádřená slovem a písmem, a grafosféry, která je spojená s šířením textů a obrazů tiskem, nabývá v éře videosféry vlastností audiovizuality (Müller – Chudý a kol. 2020, 58). V prostředí převládajících elektronických médií je důležité přistupovat také k literatuře jako k médiu, a to ve dvojnásobném smyslu. Za prvé je třeba chápat literaturu ve fyzické podobě, jako materiálního zprostředkovatele slova, tedy jako artefakt ve formě *knihy* (eventuálně audioknihy nebo digitálního nosiče textu). Zde je velmi silná vazba na výtvarné umění, od grafické úpravy textu přes ilustrace až po komiks nebo chápání knihy jako bibliofilie nebo konceptuálního výtvarného díla. Je to zřejmé již ve středověkých rukopisech, v díle W. Blakea, u dekadentů z konce 19. století, u děl české meziválečné avantgardy nebo v díle J. Váchala. S tímto tvůrčím principem se setkáváme častěji v poezii (např. u kaligramů) než v próze. Za druhé vystupuje médium literatury jako sémantický *obsah*, poselství, jako specifický druh slovesného sdělení. V tomto smyslu pozorujeme oboustranné působení mezi uměleckou literaturou a dalšími médii, která reprezentují jiné druhy uměleckého vyjádření, ale také mezi filozofií, vědou či publicistikou.

V technologizovaném kulturním prostředí se začaly používat pojmy intermedialita a transmedialita, které nejsou zatím jednoznačně interpretovány a stávají se zdrojem teoretických úvah a konkrétních analýz také v české literární vědě.² V našem pojetí znamená *intermedialita* využití výrazových prostředků jiného média (tedy jiného druhu umění) ve struktuře literárního díla (např. vložení notového záznamu nebo fotografie do textu, využití psaného textu ve filmu). Intertextualitu je možno radikálně chápat jako literaturocentrickou intermedialitu. *Transmedialita* znamená prolnutí dvou různých druhů umění, při němž vzniká nové, specifické dílo („grafické“ texty W. Blakea nebo J. Váchala, filmová adaptace literárního díla).

Neméně důležité je upřesnit definici pojmu *obraz*, který je v českém kontextu mnohoznačný (Mitchel 2016, 17). Prvotní význam obrazu (picture, tableau) je piktorální, mimetický, hmotný,

---

¹ Viz Ong, Walter J. 2006. *Technologizace slova*. Praha: Karolinum.

² Viz Fedrová, Stanislava – Jedličková, Alice (eds.). 2011. *Intermediální poetika příběhu*. Praha: ÚČL; Fedrová, Stanislava – Jedličková, Alice. 2016. *Viditelné popisy. Vizualita, sugestivita a intermedialita literární deskripcí*. Praha: Akropolis; Müller, Richard – Chudý, Tomáš a kol. 2020. *Za obrysy média. Literatura a medialita*. Praha: ÚČL, Karolinum; Piorecký, Karel. 2016. *Česká literatura a nová média*. Praha: Academia; Schneider, Jan – Krausová, Lenka (eds.). 2008. *Intermedialita: Slovo – obraz – zvuk*. Olomouc: UP.

explicitní, je denotátem. Druhotný význam (image, imagination) vyjadřuje slovesnou obraznost, znamená nepřímé pojmenování, implicitnost, je vyvoláno konotací. Prostředkem intermediální transpozice, která umožňuje propojení slova a obrazu v prvotním, ikonickém významu, je *ekfráze* – verbální vyjádření uměleckého díla, které je jako médium původně určeno jinému typu adresáta a preferuje jiný typ vnímání (ibid., 163 – 193), například popis a interpretace výtvarného nebo hudebního díla v rámci literárního textu, tedy slovesné vyjádření něčeho, co má být určeno divákovi nebo posluchači. Nejde jenom o využití výtvarných nebo hudebních motivů v literatuře, možný je i opačný postup. Nejsou neobvyklé prvky využití textu v byzantském deskovém malířství ani v moderním výtvarném umění.³ V digitální éře umožňuje virtuálnost elektronických médií sblížovat a propojovat vyjadřování slovesné a piktorální (autoři například při vytváření díla v elektronické podobě rukopisu mohou do textu vkládat vlastní nebo převzatá díla bez pomoci ilustrátora nebo vydavatele).

Na různém stupni smyslové konkrétnosti, počínaje abstraktností a konče materiálními objekty, vnímáme hudbu, slovo, písmo, obraz, tvar, lidskou tělesnost. Propojení konkrétního a obecného na symbolické úrovni se projevuje použitím různorodých vyjadřovacích prostředků a s nimi spojených interpretačních kódů, bohatšími možnostmi recepce a percepce díla. Vnímání obrazu historicky předcházelo vnímání písma. Obrazové vyjadřování mělo tu zásadní výhodu, že bylo přirozeně spojené s lidskou smyslovostí, mohli ho vnímat i lidé negramotní a často mívalo (například v prostředí církve) transkulturní přesah. Je to vidět na výtvarných projevech monumentálních církevních i světských staveb od dob starověku až po středověk (příkladem mohou být římský Trajánův sloup, tapisérie z Bayeux, postní plátno z Žitavy, ale i monumentální vítězné oblouky z pozdějších dob). Odmyslíme-li si náboženské souvislosti, byla kniha jako originální rukopisné dílo od středověku považována za Gesamtkunstwerk, který je jednotou slova, obrazu a celkového designu. V moderní době na literaturu intenzivněji působí výtvarné umění, hudba a film. Umělecká média, která jsou komplexního charakteru a syntetizují různé způsoby vyjádření (zejména divadlo a film) se naopak neobejdou bez slovesné složky. V tomto smyslu si slovesné vyjadřování stále udržuje svoji bazální důležitost.

Souhrnné chápání média literatury, knihy jako artefaktu a literárního textu jako významotvorného poselství je významným trendem současné literatury (což mimo jiné vytváří potenciál pro vznik nových žánrů). Uvedme si několik příkladů děl, v nichž se intermediální a transmediální vztahy viditelně uplatňují.

Programově s propojením textu a obrazu pracoval bavorský rodák W. G. Sebald, který působil jako germanista na universitě v Norwichi. V prózách *Pocity. Závratě* (1990, 2015),⁴ *Vystěhovalci* (1992, 2006), *Saturnovy prstence* (1995, 2012) a *Austerlitz* (2001, 2009) se pohybuje na hranici mezi fikcí a non-fikcí, jde o kombinaci cestopisu, eseje a autobiografického románu. V *Pocitech. Závratích* se cesty vypravěče po Anglii, Itálii a Rakousku spojují s interpretací různých obrazů, které jsou spojována s historickými událostmi a konkrétními osobami (Stendhal, Casanova, Kafka). Vzpomínky na dětství a nacistickou minulost své vlasti vyvolávají u vypravěče krizi identity. V *Saturnových prstencích* (1995, 2012) s podtitulem *Anglická pouť* autobiograficky vypravěč putuje východní Anglií a rozvíjí odkazy na události a skutečné (Rembrandt van Rijn, René Descartes, Joseph Conrad, Francois René de Chateaubriand) i méně známé postavy a v evokacích současných pocitů a historických asociativních souvislostí se ze Suffolku dostáváme do Nizozemí, Německa nebo Ameriky. Subjektivním pozadím těchto polytematických výletů z přítomnosti do minulosti a z místa na místo je především tragicky nevratné plynutí času a tragika smrti. Důkladné popisy

³ Viz Janská, Lenka. 2007. *Mezi obrazem a textem. Text a grafém v evropském a českém malířství 1910 – 1930*. Praha: Mladá fronta.

⁴ První datum uvádí vydání v originálním jazyce, druhé datum vydání českého překladu.

objektů a podrobné výčty působí navenek racionálně, ale ve skutečnosti jsou nostalgické, subjektivnost textu je dotvářena dobovými fotografiemi a reprodukcemi obrazů, knižních textů, ilustrací nebo deníkových záznamů.

U Sebaldy se objevuje zajímavý paradox. Zatímco jeho způsob vyprávění je asociativní, ilustrativní obrazy, které vybírá, jsou ikonické, fotograficky doslovné, interpretovatelné exaktně a racionálně. Kromě časté ekfráze se u autora opakuje motiv setkání s neznámou postavou, která vypovídá o své minulosti, jež je v textu doložena písemnými a obrazovými dokumenty. Následuje návštěva místa, kde se příběh odehrával, a důkladný popis tohoto místa doplněný obrazovou dokumentací. Tento postup se uplatňuje nejdůsledněji v románu *Austerlitz*. Na antverpském nádraží potkává vypravěč starého muže, který má zálibu ve fotografiích a jejich prostřednictvím se začne postupně odvíjet příběh židovského chlapce, který byl před nacismem zachráněn adoptací ve velšské rodině a prostřednictvím vzpomínek, zviditelněných fotografiemi, se vrací do míst svého dětství v Praze. Při cestě do svého rodiště fotografuje také Terezín a ponuré opuštěné objekty. Vzniká tak paralela mezi devastací místa a tragédií židovské rodiny. Tragický životní pocit Austerlitz se spojuje s povídkou vypravěče, který se vyrovnává s nacistickou minulostí své rodné země.

Integrální spojení slova a obrazu se objevuje ve dvou románech Umberta Eca. V *Tajemném plameni královny Loany* (2004, 2005) rekonstruuje svůj život antikvář, který po nehodě ztratil paměť. Pomáhají mu v tom komiksy, časopisy a jiné vizuální artefakty z doby jeho dětství. *Pražský hřbitov* (2010, 2011) sleduje vznik antisemitského falza. Rozvíjí se tu hlavní téma Ecoových próz, známé z jeho předchozích děl: postupné objevování autentičnosti nebo manipulativnosti textu. Vybrané dobové ilustrace přexponovávají, hyperbolizují až parodují pozici protižidovsky zaujatého vypravěče a přispívají k odhalení jeho strategie. Komplementárnost textu a obrazu je typická také pro Ecova odborná a esejistická díla, například *Na ramenech obrů* (2017, 2018). Koneckonců již v *Otevřeném díle* (1962, 2015) Eco konstatuje: „Bílé místo kolem slova, typografické úpravy, prostorová kompozice básnického textu – to vše obklopuje slovo auru neurčitosti a vkládá do něho tisíce různých evokačních sugescí“ (Eco 2015, 72).

Podobně jako hlavní postava Ecova románu *Tajemný plamen královny Loany* hledá svoji ztracenou identitu prostřednictvím komiksů a jiných obrazných artefaktů minulosti, hledá ji vypravěč *Čelistí slov* (2007, 2008) Stevena Halla v současnosti. Autor zde využívá fotografií, kaligramů, grafických obrazů vytvořených z písmen, hraje si nejen s hranicí mezi realitou a fikcí, ale také s hranicí mezi slovem a obrazem. Román je plný odkazů na jiná literární nebo filmová díla a grafický motiv žraloka Ludovica autor románu využívá kreativně při zpracování svých oficiálních webových stránek. Tím naznačujeme další kontext díla, přesahující nejen vztah slova a obrazu, ale díla tištěného a digitálního.

Komplementárnosti slovesné a obrazné složky díla dosáhl Jonathan Safran Foer v románu *Příšerně nahlas a k nevíře blízko* (2005, 2006). Příběh dospívajícího chlapce, jehož otec zahynul při teroristickém útoku na newyorské obchodní centrum, je podán jako proud vědomí. Asociativnost subjektu vypravěče se promítá do podoby textu, který je graficky modifikován a doprovázen fotografiemi. Sériovost fotografií vytváří specifickou vizuální epickou nit a celková grafická podoba knihy směřuje až ke konceptuálnímu výtvarnému vyjádření. Podobně je vyjádřen dětský subjekt v románu Reifa Larsena *Mapa mých světů. Úžasné putování T. S. Spiveta* (2009, 2010), fiktivním cestopisu po Spojených státech, v němž se využívá map a náčrtů obdobně jako v odborné literatuře.

Olga Tokarczuková použila paralelismu textu a obrazu v románu *Běguni* (2007, 2008), který je sérií epizod a úvah na téma cestování a nomádství v minulosti i přítomnosti. Text prokládají mapy různých míst a z různých dob. Historický román *Knihy Jakubovy* (2014, 2016) se zabývá náboženskou sektou, která se v Polsku 18. století pokusila integrovat judaismus s katolicismem a islámem. Cesta Jakubovy sekty je (jak hlásá podtitul) „vyprávěna zemřelými a doplněna autorskou metodou konjektury, čerpající z mnoha různých knih a také podnícena představivostí“. Text je doplněn

dobovými ilustracemi, které pocházejí ze sbírek Národní knihovny Ossolinských ve Vratislavi (například z Komenského spisu *Orbis pictus*) a dokládají dobové vědecké a teologické myšlení.

Trend vyjadřující intermedialnost literatury nezůstává bez ohlasu ani v české literatuře. Propojení prozaického textu s černobílou fotografií je charakteristické pro román Mileny Slavické *Hagibor* (2014). Prožitky emigrantky v Londýně jsou těžce sdělitelné vzdálené dceři, vzpomínky jsou srovnávány s fotografickými dokumenty ze 70. let a s jejich dnešním hodnocením.

O experimentální, „paralelní román“ s názvem *Urbo Kune* (2015) se pokusil Miloš Urban. V kulisách reálného architektonického projektu z ateliéru Petra Hájka, jehož vizualizace prochází knihou, se odvíjí vědeckofantastický příběh knihovníka, který proniká do tajů neznámého objektu.

Pro českou literaturu je příznačné využití textově-obrazové intermediality v různých epických žánrech parodickým a mystifikačním způsobem: *Já, Jára Cimrman* (1991), K. Sýs, *Kapsa* (1992), M. Šanda, *Sudamerická romance. Kronika osidlování Gran Chaca* (2003), P. Stančík, *Pěrák* (2008). Již v 80. letech šel touto cestou Jan Schmid v próze *Léto bude ve čtvrtek. Deník mého horšího já* (1985), která má formu fiktivního deníku, v němž se zaznamenávají rodinné zážitky během dovolené strávené na chalupě. Asociativnosti, hravosti a „nedokončenosti“ odpovídají i autorovy ilustrace, které mají také formu deníkových náčrtů a poznámek, kresby se prolínají s textovými komentáři. Próza *S očima na vrch hlavy aneb Jak jsem byl hloupej* (1989) podává obraz studentského mládí vyprávěče v padesátých letech. Autor používá v textu vlastní ilustrace, na něž vyprávěč neodkazuje, spíše ony odkazují na příběh (například citacemi textu), ale jsou relativně samostatné. Jazykovou hravost doplňuje hravost obrazová, při níž se uplatňuje improvizace a technika koláže, kterou Schmid využívá také v inscenacích divadla Ypsilon.

Ilustrace literárního díla je jeho interpretací a ilustrátor může významně ovlivnit čtenářské chápání díla nebo jeho divadelní či filmovou adaptaci. V našem pojetí je však rozhodující, že intermedialní sémantický průnik je záležitostí jednoho tvůrčího subjektu, autor textu je vědomě a záměrně zároveň autorem obrazové složky díla. Bližší než role ilustrátora je pro nás přístup, v němž autor doprovází svůj text vlastními nebo vybranými fotografiemi, eventuálně kresbami jiných autorů (Čapkovy cestopisy, Kubinův román *Země snivců*). Běžná ilustrace textu je nahraditelná a o volbě ilustrátora může rozhodnout vydavatel. V našem případě však jde o díla, v nichž je text od obrazu neoddělitelný, autoři tu vytvářejí prostřednictvím implicitních i explicitních odkazů (například pomocí popisů a ekfrází) společné významové a kompoziční propojení. Zatímco produkce elektronických médií často popírá autorská práva, uvedení autoři přísně dbají na původ odkazů. V poznámkách na konci díla uvádějí původ fotografií nebo výtvarných děl, což je mimochodem prvek, který přibližuje beletrii odborným textům. Nejde přitom o pouhou vizualizaci verbální metafory, již nachází Eco u komiksu (Eco 2006, 141), ani o úplnou verbalizaci fotografických a piktorálních znaků, dochází ke konverzi textu a obrazu v rámci jednoho uměleckého díla, k transformaci různých znakových kódů, která posiluje celistvost díla.

Při interpretaci děl, která využívají komplementárnosti slova a obrazu, působí některé specifické faktory, které vyvolávají sémantické napětí. Slovní vyjadřování je symbolické a potenciaálně mnohovýznamové, zatímco obraz a fotografie jsou smyslově konkrétnější. Narace je epická, zatímco obrazy jsou statické. Obraz slouží čtenáři k tomu, aby si ověřil věrohodnost či fiktivnost příběhu a naopak reprezentativnost kresby či identita fotografie je podepřena nebo zpochybněna textem. Propojení slova a obrazu vede k synestezii, čtenář zapojuje při percepci díla další smysly, stává se (například prostřednictvím ekfráze) zároveň divákem či pozorovatelem. Příklady próz, které jsme uváděli, jsou dokladem, že toto významové a estetické napětí může být z hlediska díla a jejího přijetí pozitivní. Řeč literatury je jiná než řeč obrazů. Kód slova je tvárnější, může měnit vyprávěčskou perspektivu, používat různé gramatické časy a způsoby, zatímco obraz je neměnný, vyjadřuje fyzicky zaznamenanou minulost. Slovo psané i mluvené poskytuje svou symboličností více vyjadřovacích možností, protože je více fragmentováno a neváže se pouze na konkrétní

smyslovou realitu. Proto se může stát základem syntetických uměleckých oborů (například filmový scénář nebo operní libreto). K podobné syntéze směřuje všeobecně transmediální působení samotné literatury.

Vzájemná *vazba textu a obrazu* může být ikonická, ilustrativní (literatura faktu, publicistika, cestopis), metonymická (v knize je uvedena jednotlivá fotografie nebo její část, ale čtenář vnímá širší kontext) nebo konotativní a symbolická. Míra autenticity a reprezentativnosti obrazu nebo fotografie v beletristickém textu závisí na mnoha vztazích. Klíčový je vztah ke skutečné nebo fiktivní realitě, kterou zobrazuje dílo, podobně jako vztah k pozici vypravěče (eventuálně autora textu) a ke zkušenosti čtenáře. Důležitý je také vztah k autorství užitého obrazu nebo fotografie (rozhoduje skutečnost, zda je autorem kresby nebo fotografie autor díla, nebo někdo jiný). Z hlediska širšího kontextu není možné pominout ani vztah k jiným fotografiím nebo obrazům (například při sériovosti využitých obrazů nebo při výřezu z jiného ilustrativního celku).

Vztah mezi epickým textem a obrazem nebo fotografií může být vyjádřen v textu *explicitně*:

- pokud je vypravěč sám autorem doprovodné fotografie nebo kresby (což je doloženo v odkazech),
- pokud jsou vypravěč nebo jiné osoby epického díla přímo vyobrazeny na fotografii nebo kresbě,
- pokud je u fotografie nebo kresby popiska, která vysvětluje vztah obrazu k textu nebo k textu přímo odkazuje,
- pokud v textu vypravěč vysvětluje využití obrazu nebo na něj odkazuje, fotografie nebo kresba jsou významově (nikoli graficky) zakomponovány do textu. Například v Sebaldových *Vystěhovalcích*: „Potom vyňal ze svého kostkovaného převlečnicku fotoaparát a pořídil tento záber, který mi pak poslal o dva roky později, zřejmě když konečně film ofotil, a přidal k němu své zlaté hodinky“ (Sebald 2006, 80).

Vztah mezi textem a obrazem však může být vyjádřen různými stylistickými způsoby také *implicitně*. Čtenář sám musí na základě kontextu nebo asociací, které jsou nositeli intermediálnosti, odhalit konotace mezi textem a obrazem. Tento přístup vyvolává provokativní otázky typu: Proč autor vybral ve vztahu k textu zrovna tento obraz? Je na tomto obraze něco, co vypravěč nedokáže vyjádřit nebo něco, co záměrně tají? Má tento obraz nějaký vztah k předcházejícím obrazům? Vizuelní stránka může posilovat roli vypravěče, doplňovat jeho vyprávění (Sebald), nebo naopak může udržovat odstup od vypravěče, ironizovat jeho vševědoucnost i jeho příběh (viz Ecův *Pražský hřbitov*).

Tento výčet možností se pochopitelně týká klasické tištěné literatury. Elektronické knihy jistě mohou vést k využití dalších možností (například hypertextové odkazy mohou překročit hranice jasně určenosti klasického obrazu, dynamika webového rozhraní může vést k dynamickým obrazům, tedy filmovým).

Literární text jako jednota racionálního, emocionálního a hodnotového v éře obratu k obrazu zdůrazňuje více emocionální aspekty, spojené s přímým působením na smysly čtenářů. Přehlčení obrazy a hudbou, v němž převažuje bezprostřední vnímání a emoce, stírá hranice mezi uměleckým a užitkovým, estetickým a komerčním. Zjevným důsledkem je komercializace a infantilizace hodnot, které oslovují široké publikum bez rozdílů věku, zkušenosti a vzdělání. Samozřejmost mediálních produktů a zároveň jejich všudypřítomnost vedou ke změnám v hodnotových systémech společnosti. Literatura a další druhy umění jsou v pozici hledání souladu s mediální sférou a zároveň usilují o udržení své významové i výrazové specifičnosti.

SUMMARY

Literary text as a rational, emotional and value unity in the era of the turn to the image emphasizes more emotional aspects, connected with a direct effect on the readers' senses. The immersion in images and music, in which immediate perception and emotion prevail, blurs the boundaries between artistic and utilitarian, aesthetic and commercial. The obvious consequence is the commercialization and infantilization of values that appeal to a wide audience regardless of age, experience, and education. The self-evidentness of media products and their ubiquity at the same time lead to changes in the value systems of society. Literature and other kinds of art are in a position to find harmony with the media sphere and at the same time strive to maintain their specificity of meaning and expression.

LITERATURA

- Benjamin, Walter. 2009. Umělecké dílo ve věku technické reprodukovatelnosti. In: *Literárněvědné studie*. Praha: OIKOYMENH, 299 – 326.
- Eco, Umberto. 2015. *Otevřené dílo. Forma a neurčenost v současných poetikách*. Praha: Argo.
- Eco, Umberto. 2006. *Skeptikové a těšitelé*. Praha: Argo.
- Fedrová, Stanislava – Jedličková, Alice (eds.). 2011. *Intermediální poetika příběhu*. Praha: ÚČL.
- Fedrová, Stanislava – Jedličková, Alice. 2016. *Viditelné popisy. Vizualita, sugestivita a intermedialita literární deskripce*. Praha: Akropolis.
- Heger, Vladimír. 2016. Intermedialita a vizuálnost v současné próze. In: Pospíšil, Ivo – Zelenka, Miloš: *Z dějin literární vědy. Metody a přístupy II*. Brno: Tribun EU, 21 – 30.
- Janská, Lenka. 2007. *Mezi obrazem a textem. Text a grafém v evropském a českém malířství*. Praha: Mladá fronta.
- Müller, Richard – Chudý, Tomáš a kol. 2020. *Za obrysy média. Literatura a medialita*. Praha: ÚČL, Karolinum.
- Mitchell, William John Thomas. 2016. *Teorie obrazu. Eseje o verbální a vizuální reprezentaci*. Praha: Karolinum.
- Ong, Walter. 2006. *Technologizace slova*. Praha: Karolinum.
- Piorecký, Karel. 2016. *Česká literatura a nová média*. Praha: Academia.
- Schneider, Jan – Krausová, Lenka (eds.). 2008. *Intermedialita: Slovo – obraz – zvuk*. Olomouc: UP.
- Sebald, Winfried Georg. 2006. *Vystěhovalci*. Praha: Paseka.

KONTAKT

PaedDr. Vladimír Heger
heger.vl@seznam.cz